

Filozofická fakulta Univerzita Karlova v Praze

Doktorský program: Filologie - Didaktika konkrétního jazyka - anglický jazyk

PhDr. Lenka Kučírková

***Výuka odbornému anglickému jazyku se zřetelem na využití e-learningu
English for Specific Purposes with Regard to the Use of E-Learning***

Praha, FF UK 2014

Posudek školitelky doktorské disertační práce

Doc. PhDr. Jarmila Mothejízková, CSc.

Ústav anglického jazyka a didaktiky FF UK

K obhajobě byly předloženy:

Disertační práce

212 stran textu, tabulek a grafů s vyhodnocením výsledků pedagogického výzkumu

resumé česky + resumé anglicky, bibliografie 11 stran; 130 stran příloh

Teze k disertační práci

Abstrakt

Publikační činnost

Životopis

Obsah disertace

Poděkování, Abstrakt anglicky + česky, Obsah, Seznam tabulek, Seznam grafů, Seznam schémat, Zkratky, 1. Úvod str. 16; 2. Výuka anglickému odbornému jazyku (ESP) – teoretický úvod str. 25; 3. E-learning str. 39; 4. Lingvistické teorie a teorie učení vztahující se k ESP e-learningu str. 52; 5. Rozvoj slovní zásoby a řečových dovedností v ESP e-learningu str. 58; 6. Přehled literatury zabývající se výzkumem v oblasti ESP a e-learningu str. 71; 7. Základ empirického výzkumu str. 88; 8. Metodika výzkumu str. 99; 9. Pilotní studie str. 111; 10. Vlastní výzkumná studie str. 124; 11. Závěr str. 167; 12. Resumé česky str. 175; 13. Resumé anglicky str. 187; 14. Bibliografie str. 202; 15. Přílohy str. 213

Předložená disertace má logickou výstavbu vědecké práce z oboru aplikovaná lingvistika - Abstrakt, I. Úvod, II. Teoretická východiska, III. Empirický výzkum – metodika, IV. Výsledky a diskuse, V. Závěr, VI. Bibliografie, Résumé v češtině i v angličtině + Přílohy. V 11 kapitolách se autorka zabývá exaktně vymezeným aspektem výuky angličtiny jako cizího jazyka pro odborné/specifické potřeby - ESP, čímž naplňuje i požadavky rady Evropy na reflektování požadavků osob se specifickými potřebami. Hlavním cílem této disertační práce bylo zjistit efektivitu e-learningového kurzu ve srovnání s výukou face-to-face, tj. zda existují statisticky významné rozdíly ve výsledcích studentů, kteří absolvovali e-learningový kurz (experimentální skupina) a těmi, kteří absolvovali kurz face-to-face (kontrolní skupina). Tato problematika nebyla do současnosti v českém ani v zahraničním kontextu prozkoumána a vědecky zpracována. Výběr tématu je tedy vhodný a nejvýše aktuální. Z tohoto hlediska je třeba hodnotit tuto disertaci jako podnětnou, potřebnou, a tedy pro výukovou praxi přínosnou.

V úvodu práce autorka prezentuje cíle disertace, strukturu a metodiku disertace. Zdůvodňuje aktuálnost výběru tématu disertace, která odráží skutečné potřeby a priority v rámci výuky cizích jazyků na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze. Výzkum byl realizován v souladu s jazykovou politikou Evropské unie, s národní politikou jazykového

vzdělávání a s dlouhodobými cíli Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

V teoretické části autorka shrnuje a kriticky vyhodnocuje dostupnou literaturu pojednávající o dané problematice. Podává přehled vývoje ESP a e-learningu, zabývá se jejich pojetím a klasifikací a vlastním vymezení těchto pojmů (2. a 3. kap.). Jazykové teorie a teorie učení poskytující teoretické základy pro design kurzu a pro metodiku výuky jsou pojednány ve 4. kap. Příspěvkem k metodice ESP e-learningu (5. kap.) je teoretický popis rozvoje jazykových dovedností a slovní zásoby a uvedení různých možností, jak je rozvíjet prakticky prostřednictvím e-learningových aktivit. Teoretickou část dizertační práce uzavírá přehled literatury zabývající se výzkumem v oblasti ESP a e-learningu (6.kap.).

Záběr zdrojů a prezentace tématu v teoretické části je vyčerpávající, zpracování a citace exaktní a validní. Přístup k citovaným pramenům, teoriím a autorům je podložený hlubokými teoretickými znalostmi a přehledem, je adekvátní a velmi přínosný. Dobře zpracovaná teoretická část položila základy pro část empirickou – výzkum, a to výzkum převážně kvantitativní, což je typ výzkumu adekvátní sledovanému cíli.

Empirická část začíná v kapitole 7, v níž je představeno jazykové vzdělávání na PEF ČZU v Praze a také e-learningový kurz společně s technickým řešením v rámci systému řízeného vzdělávání Moodle.

V experimentálním výzkumu realizovaném za standardních školních podmínek autorka zkoumala efektivitu e-learningového kurzu *Obchodní angličtiny* v komparaci s tradiční metodou výuky face-to-face. Zároveň bylo zkoumáno, zda existují statisticky významné rozdíly ve výsledcích studentů na začátku kurzu a po ukončení kurzu v rámci jednotlivých skupin. Vedlejším cílem bylo zjistit názory studentů na efektivitu e-learningu v závislosti na četnosti jejich odpovědí a na jejich kvalitativních znacích. Autorka provedla a prezentuje hodnotná a validní dotazníková šetření, jež jsou cenným přínosem k dlouhodobé diskusi (z českých zdrojů např. Černá, Vančová, Keller aj.) o využití e-learningu ve VAJ/VCJ. Praktickým výstupem je e-learningový kurz *Obchodní angličtiny* v systému Moodle, který byl vytvořen v rámci grantu Fondu rozvoje vysokých škol č. 2011, č. F5-1836.

Ve výzkumné práci byly užity převážně kvantitativní a částečně kvalitativní metody sběru dat, mezi něž patří pre-testy, post-testy a dotazníkové šetření.

Pro předběžné testování výzkumných nástrojů a prověření e-learningové metody před vlastním výzkumem byl realizován předběžný výzkum v rámci **pilotní studie** v zimním semestru akademického roku 2011/2012. V předvýzkumu autorka získala informaci o tom, zda jsou položky v pre-testech a post-testech příliš snadné nebo příliš obtížné a zda jsou položky dobře formulovány a pro studenty srozumitelné. Na základě výsledků z pilotní studie byl kurz upraven pro potřeby studentů i pro potřeby testování. **Vlastní výzkumná studie** (10. kap.) byla realizována v zimním semestru akademického roku 2012/2013. Základní soubor tvořilo 382 studentů všech forem studia zapsaných do kurzů angličtiny B1 v zimním semestru akademického roku 2012/2013. Výzkumný vzorek 107 studentů byl reprezentován těmi studenty prezenčního studia úrovně B1, kteří si zapsali předmět *Obchodní angličtina*. Výsledky pre-testů a post-testů byly zpracovány do tabulek a vyhodnoceny pomocí statistických metod. Výzkum prokázal, že neexistují žádné statisticky významné rozdíly mezi výsledky studentů, kteří se učili prostřednictvím metody e-learningu a těmi, kteří studovali prostřednictvím výuky face-to-face. Toto zjištění potvrzuje funkčnost a efektivitu výuky metodou e-learningu a opravňuje k pokračování v této formě výuky. Výsledky ukázaly, že většina studentů, kteří se zúčastnili e-learningového kurzu, podpořila začlenění e-learningového kurzu do distančního studia a vyjádřila názor, že studium prostřednictvím metody e-learningu může být stejně efektivní jako prostřednictvím metody face-to-face.

Po exaktně zpracovaném a pečlivě vyhodnoceném výzkumu autorka dochází k validním závěrům plně využitelným ve VAJ v kontextu nejen daného pracoviště, ale i v měřítku

celonárodním a zahraničním. Tato disertační práce bezesporu představuje významný přínos k teorii a praxi ESP e-learningu a lze tuto část posudku uzavřít potěšujícím konstatováním, že toto téma nebylo ještě takto detailně a exaktně vědecky prozkoumáno.

CELKOVÉ HODNOCENÍ

Cíle disertace byly zcela splněny. Dalším cenným přínosem předložené disertace vedle shromáždění a vyhodnocení teoretických poznatků a popisu aktuální situace v popisovaném typu výuky jsou závěry pro výukovou praxi, jež přesahují rámec pracoviště, na němž byl výzkum proveden a pro jehož potřeby práce byla původně zamýšlena. Práce je doložena rozsáhlými a velmi pečlivě vybranými a zpracovanými ilustrativními přílohami. Teoretická i empirická část pak představují autorčin významný přínos k poznání a zkoumání dané problematiky.

Práce má všechny formální náležitosti. Po stránce formální i obsahové je zpracována na vysoké kvalitativní úrovni. Logické desetinné značení kapitol společně se svrchovaně funkční grafikou i barevností umožňují čtenáři snadnou orientaci v textu, dávají práci přehlednost a formálně zvýrazňují celkové systematické a přehledné uspořádání a organickou výstavbu textu.

Pokud jde o jazykovou stránku, disertace je psána kultivovanou angličtinou, se širokou slovní zásobou, jednotnou terminologií a stylistickými výrazovými prostředky odpovídajícími tomuto registru. Menší disproporce jsou zcela zanedbatelné, neboť mohou být chápány jako reflexe progresivního úzu AJ.

Disertace je zpracována exaktními vědeckými metodami, výzkum je proveden mimořádně pečlivě a vyhodnocen metodou experimentu a dotazníkového šetření. Daný didaktický fenomén je autorkou velmi přesně charakterizován, popisován a analyzován. Všechny tzv. bázové disciplíny DAJ/DCJ, tj. lingvistika, psychologie a pedagogika, jsou reflektovány adekvátně tématu a progresí výzkumu. Za jedno z dalších pozitiv této disertační práce hodnotím i skutečnost, že autorka neopomínula existenci a přínos 5. ŘD, jíž je překlad, jak se velmi často a bohužel stává i u českých autorů.

Autorka v této své přínosné vědecké práci projevila vysokou míru kreativity, invence a samostatnosti, vědeckou orientaci, rozsáhlé znalosti v oboru a všechny předpoklady pro samostatnou vědeckou práci, což jsou nutné atributy vědeckého pracovníka spojované s vědeckou hodností PhD.

ZÁVĚR

Jako podnětnou vědeckou práci, jež zpracovává aktuální didaktickou problematiku moderními vědeckými metodami, a jako práci velmi kvalitně zpracovanou a využitelnou jak pro účely studia aplikované lingvistiky, tak pro účely pedagogické s možností využití ve vysokoškolské pedagogické praxi a z důvodů uvedených výše

plně doporučuji tuto přínosnou doktorskou disertaci k obhajobě

a po úspěšné obhajobě doporučuji, aby Pí. PhDr. Lence Kučírkové byla udělena vědecká hodnost PhD.

Obhajoba a doporučení k publikaci

Otázky k obhajobě

1. Zpřesnění (specifikace) pojetí e-learningu v disertaci. (E-learning má široké pojetí.)
2. Specifikujte svůj vlastní přínos v oblasti metodiky výzkumu. (Metodika experimentálního výzkumu v aplikované lingvistice je autorkou zpracována na základě důkladného studia několika monografií zabývajících se pedagogickým a jazykovým výzkumem – metodika může sloužit studentům učitelských oborů a kolegům na pedagogických a filozofických fakultách jako praktický návod na realizaci jazykového výzkumu.)
3. Specifikujte výzkumné nástroje.

Doporučení k publikaci

V 11 kapitolách své práce doktorandka v rámci vymezeného tématu a stanovených cílů pojednala danou problematiku vyčerpávajícím způsobem se závěry relevantními pro výukovou praxi a inspirativními pro kolegy z jiných fakult. Disertační práce přináší nové poznatky a pohledy na ESP a e-learning. Pedagogický dopad závěrů disertace přesahuje prostor pracoviště, na němž byl výzkum realizován, do výukové praxe jiných pracovišť. Proto doporučuji tuto disertaci k publikaci:

1. Jako vědeckou monografii.
2. Ve formě odborných časopiseckých článků dílčí aspekty relevantní pro širší učitelskou veřejnost a praktickou výuku.
3. Jako samostatnou kapitolu zamýšleného sborníku k aktuálním otázkám současné didaktiky.

Jarmila Mothejzíkova

V Praze 15. 4. 2014

OBHAJOBBA DOKTORSKÉ DISERTACE V OBORU DKJ

Praha, FF UK, 2014

Osobnostně-profesní charakteristika doktorandky

Pí. PhDr. Lenky Kučírkové

Hodnocení školitelky v úvodu obhajoby

Doc. PhDr. Jarmila Mothejzíková, CSc.

Vážený pane předsedo, vážení členové komise, vážení hosté, milí kolegové a přátelé.

Dovoľte mi, abych Vám představila doktorandku Pí. PhDr. Lenku Kučírkovou, jež předložila k dnešní obhajobě hodnotnou a přínosnou disertační práci s názvem „Výuka odbornému anglickému jazyku se zřetelem na využití e-learningu“. Své svrchovaně pozitivní hodnocení Vám předkládám velice ráda, neboť pro každého pedagoga je potěšením, když jeho student pokračuje v daném oboru dalším vědeckým studiem, rozsáhlou odbornou prací i úspěšnou praxí. Činím tak mileráda, protože si PhDr. Lenky Kučírkové velmi vážím pro její lidské vlastnosti, hlubokou odbornost a všechny další vlastnosti, jež ji i nás dovedly k tomuto dni. Ve svém hodnocení budu akcentovat morální profil doktorandky, neboť její vědecké a pracovní úsilí i dosažené úspěchy jsou stručně vyčísleny níže a v dalších materiálech předložených k této obhajobě.

Pí. PhDr. Lenku Kučírkovou znám již od dob jejího studia na FF UK, kde úspěšně studovala v letech 1981-1986 studijní obory učitelství angličtina a čeština s velmi dobrými výsledky. Již jako studentka se vyznačovala seriózností, pílí, svědomitostí a zodpovědností. Ve vysoké míře měla a má ony pozitivní vlastnosti, pro něž si pedagogové studentů váží a rádi chodí do výuky - a to vedle motivace a projevovaný zájem o předmět a kooperace ve výuce - především čestnost, pravdivost a poctivost, houževnatost, nasazení, pílí a vytrvalost, empatii, jemnou ohleduplnost a takt, altruismus a kolegiální s maximální snahou pomoci i za cenu osobního znevýhodnění, společně s intelektovými studijními předpoklady, tedy ony aspekty osobnosti, jež v souhrnu vytvářejí předpoklady pro hodnotnou a úspěšnou vědeckou práci.

Doktorandka se po absolvování studia věnovala výuce anglického jazyka i českého jazyka. Soustavně si prohlubovala své teoretické znalosti z didaktiky AJ v kurzech organizovaných British Council, United States Information Service a Pražským centrem pedagogických pracovníků, kde jsme se občas setkávaly na odborných seminářích.

Kurzy byly ukončeny certifikáty z oblasti teorie a praxe výuky angličtiny a výuky odborné angličtiny (ESP). Zájem o obor DAJ ji přivedl ke studiu nově akreditovaného oboru Filologie - Didaktika konkrétního jazyka na naší fakultě, do něhož se v r. 2006 přihlásila již v 1. ročníku jeho existence se slibným projektem disertace, jímž zamýšlela zkvalitnit výuku odborného AJ na svém pracovišti a současně systematicky rozšířit a rozšiřovat své teoretické znalosti.

Přes relativně vysoký pracovní úvazek a četné jiné pracovní povinnosti doktorandka systematicky pracovala na své disertaci, samostatně vyhledávala zdroje pro její část teoretickou, vytvořila podnětné a efektivní výzkumné nástroje v části empirické a provedla relevantní výzkum, formulovala podnětné závěry a současně průběžně publikovala od r. 2010 dílčí závěry svého výzkumu. (K tomu v detailu zde níže.)

Během svého postgraduálního studia se PhDr. Lenka Kučírková složila všechny předepsané studijní povinnosti vždy v termínu a získala široké teoretické znalosti v tomto vědním oboru, předložila inspirativní a přínosnou vědeckou práci s vysokou relevancí pro výukovou praxi. Získané poznatky prezentovala na konferencích v České republice i v zahraničí, a publikovala je i časopisecky v recenzovaných časopisech a ve sbornících z konferencí, které jsou v databázi Thompson Reuters (viz Publikáční činnost). Její kvalifikace, znalosti a dovednosti a pozitivní lidské vlastnosti jsou pro její pracoviště velký odborný přínos. Můžeme tedy jí i jejímu pracovišti pouze přát hodně dalších úspěchů v práci teoretické i v praxi v pevném zdraví.

Profesní charakteristika doktorandky je pro přehled stručně uvedena níže v datech.

PhDr. Lenka Kučírková; bydliště Počernická 415/66, 108 00 Praha 10 – Malešice, tel.: 607 801 786,
email: kucirkova@pef.czu.cz

Vzdělání:

1981 - 1986 Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Obor: angličtina – čeština, 20. 5. 1986 státní závěrečná zkouška
22. 10. 1987 rigorózní zkouška z českého jazyka a literatury na FFUK
Postgraduální studium: 2006-2014: obor didaktika konkrétního jazyka (AJ), Filozofická fakulta UK v Praze.
29. 9. 2010 státní doktorská zkouška
Práce odevzdána 24. 3. 2014 do informačního systému

Praxe:

25. 8. 1986 - 28. 2. 1994 Školský úřad Praha 10 - jazyková škola Omská 1300 - učitelka

(12. 3. 1990 - 25. 4. 1993 - mateřská dovolená)

Od 1. 3. 1994 dosud: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, katedra jazyků
- odborný asistent

Semináře v předmětech:

Business English, Czech for Foreigners, English in Agriculture and Forestry for PhD. Studies

Výuka angličtiny ve střediscích celoživotního vzdělávání – Klatovy, Litoměřice, Písek, Litvínov,
Trutnov, Karlovy Vary

Od akademického roku 2002/2003 ve funkci zástupkyně vedoucí katedry

Od r. 2004 spolupráce s organizací AIESEC při výběru a koordinaci rodilých mluvčích (USA, Velká Británie,
Kanada, Nový Zéland) pro výuku angličtiny na ČZU

2009 – 2012 členka Akademického senátu PEF ČZU Praha

2005 – 2010 Ministerstvo zemědělství: Zemědělská angličtina pro pracovníky Řídícího odboru – Operační
program

Zahraníční stáže kratší než 3 měsíce:

Každoročně od r. 2005 krátkodobé učitelské mobility v rámci programu Erasmus:

University of Plymouth, Business School, UK

Certifikáty týkající se metodiky výuky angličtiny a odborné angličtiny (ESP):

1999 – British Council: Course For Teachers in Teaching ESP

1997 – British Council Case Study Workshop in Case Study Methodology

1995 - United States Information Service: ESP Teacher Training Course in Business English

1993 - Celoroční metodický a jazykový kurz pro učitele angličtiny organizovaný Pražským centrem
pedagogických pracovníků

1989 - British Council Summer School in Leeds

1987 - Kurz pro učitele anglického jazyka v učebním středisku MŠ ve Štíříně

Práce na grantových projektech:

Vnitřní grantová agentura PEF – Specialist English-hypertext (2004)- řešitel

FRVŠ 2005, F5/2136 – Multimediální učební text pro předmět Odborný anglický jazyk pro distanční
studium - řešitel
Evropský sociální fond – projekt EVYNA: Efektivní návrat vysokoškolsky vzdělaných
žen na trh práce po mateřské dovolené – zajištění e-learningových modulů výuky angličtiny (2006 –
2008) – spoluředitel

FRVŠ 2011, F5/1836– Online učební podpora pro předmět Obchodní angličtina - řešitel

Publikace v ČR a v zahraničí: in Hodnocení školitelky a samostatná příloha: Publikační činnost.

Doc. PhDr. Jarmila Mothejzíková, CSc.

školitelka

V Praze dne 28.3.

2014

